

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Nimfea

A Szelevényi Tó-köz (HUHN20153) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

NATURA 2000

Túrkeve

2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Dr. Deák József Áron

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Deák József Áron

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán

Harmos Krisztián

Juhász Krisztina

Molnár Géza

Nagy Edina

Sallai R. Benedek

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	6
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	11
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok.....	11
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	11
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	18
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	18
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	19
3.2.5. Mellékletek	20
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében.....	21
3.3.1. Agrártámogatások	21
3.3.2. Pályázatok	24
3.3.3. Egyéb	24
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	24
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	24
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	25
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	25

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	28
1.1. Környezeti adottságok	28
1.1.1. Éghajlati adottságok	28
1.1.2. Vízrajzi adottságok	28
1.1.3. Talajtani adottságok	28
1.2. Természeti adottságok	29
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	30
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	35
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	35
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	37
1.3. Területhasználat	37
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás	37
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	38
1.3.3. Területhasználat és kezelés	38
2. Felhasznált irodalom	40
3. Térképek	41

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Szelevényi Tó-köz kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
--------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20153
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	166,04 ha
---------------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő fajok és élőhelyek felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard Data Form) 2013. október 31-ével felfrissített változatát vettük alapul.

1.4.1. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
(*kiemelt jelentőségű élőhelytípus)

1.4.2. A kijelölés alapjául szolgáló fajok

- a tervezési területen nem találhatóak kijelölés alapjául szolgáló fajok

1.5. Érintett települések

Jász-Nagykun-Szolnok megye: Szelevény

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

- Országos ökológiai hálózat: A tervezési terület teljes egészében az országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó eleméhez tartozik.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- a területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szelevény Község Önkormányzata képviselőtestületének 10/2012. (VI.26.) számú Önkormányzati rendelete a Helyi Építési Szabályzatról szóló 7/2009.(XI.23.) sz. Önkormányzati rendelet módosításáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- a tervezési terület a Szolnoki erdőtervezési körzetbe tartozik, de üzemtervezett erdő nem található rajta

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadás vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár).
- Szelevény-Csépa Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-755210) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- a területtel kapcsolatban halgazdálkodási terv nem áll rendelkezésre

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- Nagykunság alegység (2-18) vízyűjtő-gazdálkodási terve. Elfogadás dátuma: 2010.08.01. Közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2009. szeptember.

1.7.7. Egyéb tervek

- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Környezetvédelmi Program (2009-2014). Készítette: a KEVITERV AKVA Mérnöki Vállalkozási Kft. Elfogadta: a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés 151/2010.(IX.24.) számú határozatával.
- Kunszentmártoni Kistérség környezetvédelmi programja (2009-2014). Készítette: Hazai Térségfejlesztő Zrt, 2009. július.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	Gyepterület átalakítása szántóvá	L	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Az élőhely megszűnését okozhatja, a szántást követően a gyepregeneráció lassú, amit negatívan befolyásolnak a szántóföldi gazdálkodás során kijuttatott vegyszerek és trágya. Továbbá rontja a szomszédos természetszerű élőhelyek állapotát.
A03.03	Kaszálás felhagyása/hiánya	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Csökken az élőhely természetessége. Az élőhely fajkészlete módosul, homogenizálódik, a gyomok aránya nőhet, s ez kedvezhet az özöngyomok megtelepedésének is.
A04.02	Alullegetetés	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Csökken az élőhely természetessége. Az élőhely fajkészlete módosul, homogenizálódik, a gyomok aránya nőhet, s ez kedvezhet az özöngyomok megtelepedésének is.
A07	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	20	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A kemikáliák bomlástermékei és azok felhalmozódása a talajban befolyásolja a fajkészletet, ami az érzékenyebb színező elemek eltűnéséhez vezethet, a gyomok aránya nő, ami degradációhoz, a fajkészlet módosulásához vezet.
D01.01	Ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Mivel ezen élőhelyek nem belvizes, kevésbé vagy egyáltalán nem szikes talajokon alakulnak ki, így az utak kialakítására, a közlekedés rendszeresebb lebonyolítására alkalmasabbak (nem akadnak el a járművek). A földutak mentén fellépő taposás hatására a szelekció miatt a taposás tűrő gyomok elszaporodnak, a taposásra érzékenyebb fajok eltűnnek. A földutak növelik a fragmentációt. Összességében e tevékenység degradációt, a természetesség csökkenését okozza az utak mentén.
H02.05	Szennyvíz beszivárgása a	H	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A tápanyagok

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
	talajvízbe			felhalmozódása miatt a fajkészletben a gyomok aránya nő meg, ami degradációhoz, a fajkészlet módosulásához, a természetesség csökkenéséhez vezet.
H02.06	Mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	H	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A tápanyagok felhalmozódása miatt gyomosodáshoz vezet. így a természetesség csökken.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A tájidegen fajok elszaporodása eltünteti, átalakítja az élőhelyet, akadályozza annak regenerálódását. Az idegenhonos fajok módosítják a talaj és mikroklimatikus adottságokat, a kompetíciós előnyük miatt korlátozzák az őshonos fajok tápanyagfelvételét. Terjeszkedésük más, szomszédos élőhelyekre is negatívan hat. Csökken az élőhelyek természetessége.
I02	Problémát jelentő őshonos fajok	M	20	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A száraz cserjések – vadrózsa (<i>Rosa canina</i>), kökény (<i>Prunus spinosa</i>), egybibés galagonya (<i>Crataegus monogyna</i>) – terjeszkedése akár természetes folyamatok során is az átalakuló környezeti feltételeket, a zavaráshoz való alkalmazkodást jelzi, amelyek átalakítják az élőhelyet, akadályozza annak regenerálódását, módosítják a talaj és mikroklimatikus adottságokat, korlátozzák az őshonos fajok tápanyagfelvételét. Terjeszkedésük a kezelés hiányával, erősen lecsökkent intenzitásával is összefüggésben áll. Összességében a fajkészlet szegényedését, a természetesség csökkenést idézik elő.
J02.14	Sótartalom emberi hatásra történő megváltoztatása miatt bekövetkező vízminőség-változás	M	30	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A sűrű csatornarendszer talajvízszint-süllyedéshez vezet, amely kilúgozódáshoz vezet.
J03.01	Tipikus élőhelyi adottságok csökkenése vagy megszűnése	M	30	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A tápanyagok felhalmozódásával megváltozik a fajkészlet, nő a gyomok aránya, nő a kompetíciós nyomás, amely hatására

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				a gyepek természetessége csökken. A megjelenő őshonos és inváziós fásszárúak szintén átalakítják a táji adottságokat, erős kompetíciós nyomást jelentenek az őshonos fajokra.
Kód	Jövőbeli veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B01	Erdőtelepítés	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A jövőbeni erdőtelepítési szándékok a jelölő élőhely eltűnését okozzák, a megváltozó fényviszonyok, mikroklíma, tápanyag-elérhetőség és a kompetíció következtében az élőhely fajkészlete nehezen élhet túl. Az erdőtelepítés a fafajválasztás által illetve attól függetlenül is (lásd mélyszántás, talaj-előkészítés, trágyázás, kemikáliák használata) a gyomoknak és az inváziós fajoknak kedvezhet, az inváziós veszély nőhet.
J03.02.	Élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra	M	20	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A tájökológiai kapcsolatok, lépegető kövek megszűnése nemcsak az adott élőhely megszűnéséhez vezet, de akadályozza fajainak terjeszkedését is. Ez összességében tájszinten a regenerációs folyamatokat is akadályozza, ami jellegtelenedéshez, gyomosodáshoz, a természetesség csökkenéséhez vezet, mert a kevésbé zavarástűrő fajok megtelepedése az élőhelyi kapcsolatok miatt nem lehetséges, erősen korlátolt.
M01.02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés	H	100	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Az élőhelyek összetételének változásához, szegényedéséhez vezet.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések

A Szelevényi Tó-köz kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni.

A természetvédelmi célkitűzés ezen a Natura 2000 területen a rajta található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhelytípus kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása és lehetőség szerinti fejlesztése, valamint a Natura 2000 területek lehatárolása alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása. A területen végrehajtandó specifikus célok és intézkedések közül kiemelendő a gyepterület jelenlegi állapotának fenntartását célzó legeltetési és/vagy kaszálási rendszer kidolgozása, a bolygatott részek gyepejének rekonstrukciója gyommentesítő kaszálással, és a területen lévő mocsarak, mocsárrétek és vizes élőhelyek vízellátottságának biztosítása. A területen itt-ott előforduló idegenhonos fafajú faültetvények fokozatos átalakítása őshonos fafajú, kocsányos tölgy uralta természetszerű erdőállományokká és facsoportokká. Komoly feladat az inváziós és tájidegen fás- és lágyszárú fajok visszaszorítása. A gyepterületek megőrzésének érdekében fontos az ott található inváziós lágyszárú és fás szárú állományok (pl. akác *Robinia pseudoacacia*) megtelepedésének és terjedésének megakadályozása, a fás állományok fokozatos őshonos állományra cserélése, illetve az akác gyepre való terjedésének megakadályozása.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési és az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, a hasonló jellegű élőhelyfoltokból álló úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazzak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Lehatárolásuk nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet. Az egységek bemutatásánál meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk. Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható fajvédelmi, valamint kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra

kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírás-javaslatokra csak utalást tesz.

3.2.1.1. Kezelési egységek

A kezelési javaslatok esetében el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntesen vállalható előírás-javaslatokat.

KE-1 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Ürmös szikes gyepek, cickóros gyepek, szikes rétek, mocsárrétek, magassásosok, mézpázsitosok, löszgyepek, zavart üde és száraz gyepek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: F1a - Ürmöspuszták
F1b - Cickóros puszták
F2 - Szikes rétek
F4 - Üde mézpázsitos szikfokok
H5a - Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
OF - Magaskórós ruderalis gyomnövényzet
- Natura 2000 élőhely: 1530* - Pannon szikes sztyepék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A területen a legeltetés – elsősorban szarvasmarhával – lenne a legelőnyösebb hasznosítási mód. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor évi egyszeri, nyár eleji, június 15-e utáni, könnyűgépes kaszálás javasolt zárványterületek létrehozása nélkül, bűvósávok meghagyásával. A terület állandó és időszakos vizű élőhelyeinek megőrzése.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

GY09 Fogasolás nem megengedett.
GY10 Tárcsázás nem megengedett.
GY11 Hengerezés nem megengedett.
GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13 Kiszántás nem megengedett.
GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY26 Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező.
GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

- GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY61 A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
- GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY68 Legeltethető állatfaj: juh.
- GY70 Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
- GY72 Kaszálás június 15. után lehetséges.
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Az élőhelyek jó természetességi állapotúak, nem veszélyeztetettek, így nem szükséges a területen az élőhely-rekonstrukció.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A terület fő értékét adó, jelölő pannon szikések megőrzése és fajgazdagságának növelése érdekében a legeltetés – elsősorban szarvasmarhával – lenne a legelőnyösebb hasznosítási mód. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor évi egyszeri, nyár eleji, június 15-e utáni, könnyűgépes kaszálás javasolt zárványterületek létrehozása nélkül, bűvósávok meghagyásával. Mindennemű mezőgazdasági gyephozam fokozására használt beavatkozás (pl. fogasolás, műtrágyázás) kifejezetten káros hatású lehet a területen, mivel átalakítja a gyep szerkezetét, és gyomosodáshoz, degradációhoz vezet. Az inváziós, tájidegen fás- (pl. *Elaeagnus angustifolia*) és lágyszárú fajok (pl. *Asclepias syriaca*), továbbá némely őshonos fa- és cserjefaj (*Rosa spp.*) visszaszorítása (őshonos fajok) és eltávolítása (tájidegen fajok) kiemelten fontos feladat a gyepterületek fenntartása szempontjából.

A kezelési egységben előforduló közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajosgötte (*Triturus dobrogicus*) védelme érdekében javasolt a terület állandó és időszakos vizű élőhelyeinek megőrzése.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Természetes vizes élőhelyek, medrek mocsári növényzete. Vízi harmatkása, pántlikafű, sások, nád, gyékény, tavi káka uralta növényzet

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja:
- B1a - Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
 - B5 - Nem zsombékoló magassárrétek
 - B6 - Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál
 - BA - Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál
 - D34 - Mocsárrétek

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A kezelési egység területén megtelepedő inváziós növényfajok állományainak lehetőleg mechanikus visszaszorítása elengedhetetlen. A mocsári növényzettől sűrűn benőtt vizes élőhelyeken javasolt a növényzet részleges visszaszorítása. A kaszálás/legeltetés időbeli korlátozása a természetvédelmi kezelővel történt egyeztetés alapján.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Vizes területekre vonatkozó előírások-javaslatok

- V01 A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
- V06 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás.
- V07 A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
- V08 Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

- GY26 Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs a kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 terület kisebb foltokban megjelenő nedvesebb élőhelyek kezelési egysége. A hozzátartozó nádasodó területek fenntartása javasolt, hiszen növelik a terület sokszínűségét. A közösségi jelentőségű dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) érdekében a természetvédelmi kezelővel egyeztetett helyen indokolt a sűrűn benőtt, vizes élőhelyeken a növényzet részleges visszaszorítása. Az inváziós növényfajok állományainak – lehetőleg mechanikus – visszaszorítása az élőhely

természetességét növeli. Továbbá a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) tojásrakó hely(ek) ismertté válása esetén a fészkek védelmét (szükség esetén) a a kaszálás/legeltetés időbeli korlátozásával, illetve a predátorok elleni védelemmel javasolt előmozdítani.

KE-3 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Őshonos fafajú facsoportok, akácok, nemes nyarasok.

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNER-kódja: P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
RA - Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
S7 - Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok

(3) **Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok**

A területen a legeltetés – elsősorban szarvasmarhával – lenne a legelőnyösebb hasznosítási mód. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor évi egyszeri, nyár eleji, június 15-e utáni, könnyűgépes kaszálás javasolt zárványterületek létrehozása nélkül, bűvósávok meghagyásával.

(3) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

a) **Kötelezően betartandó előírások**

Kötelezően betartandó előírások a kezelési egységre nem vonatkoznak, mivel Erdőtervezett erdőrészlet nem található a területen.

b) **Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok**

<u>Kód</u>	<u>Erdőterületekre vonatkozó előírások-javaslatok</u>
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E51	Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.

(4) **Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok**

Nincs a kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslat.

(5) **Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat**

A kezelési egység területén az őshonos fajokból álló erdőterületek fenntartása indokolt. Az esetleges felújítás során kizárólag őshonos, a tájegységre jellemző fafajok telepítése javasolt.

(6) **Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok**

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(7) **Kezelési javaslatok indoklása**

A kis kiterjedésű facsoportok javarésze nem őshonos fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) és zöld juhar (*Acer negundo*), valamint kisebb részben a tájhonos szürkenyár (*Populus canescens*) és fehér fűz (*Salix alba*) is megtalálható. Indokolt a tájhonos fajok állományainak megőrzése és a tájidegen fajok terjedésének megakadályozása, de utóbbiak teljes kiirtása nem javasolt. Az idős és tájképi szempontból

értékes egyedeik meghagyhatóak, és rájuk ellenőrzött minőségű és mennyiségű költőládák kihelyezése indokolt (a hagyásfák kiválasztásánál és a költőládák kihelyezésénél a természetvédelmi kezelővel való egyeztetés javasolt).

KE-4 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Szántóföldek.

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNER-kódja: T1 - Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák

(3) **Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok**

A kezelési egység területén található szántó visszagyepesítése javasolt. A szántók fennmaradása esetén a vegyszer és a műtrágya használat ésszerű keretek között tartását javasoljuk a (4) pont b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok alpontjában foglaltak betartásával).

(4) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

a) **Kötelezően betartandó előírások**

A szántóterületeken kötelező előírás nincs, de amennyiben az élőhely rekonstrukciója megkezdődik, akkor a 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendeletben megfogalmazott, a NATURA 2000 gyepterületek fenntartását célzó, kötelezően betartandó földhasználati szabályok lesznek érvényesek rá.

b) **Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok**

1) **A veszélyeztető hatás mérséklését szolgáló önkéntesen vállalható előírás-javaslatok**

<u>Kód</u>	<u>Szántóterületekre vonatkozó előírások-javaslatok</u>
SZ14	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer-mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ35	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.

2) **A visszagyepesítés, rekonstrukció utáni állapotra vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok**

<u>Kód</u>	<u>Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok</u>
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ54	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ55	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucernakultúrát követő spontán gyepesedéssel.
SZ58	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.
SZ60	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.

- SZ64 A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges.
- SZ65 A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.
- SZ67 Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
- SZ68 A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor kell legyen. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét, kizárólag mechanikai eszközökkel, biztosítani kell.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Javasoljuk a szántó parcellák esetében a visszagyepesítést az előző fejezet ide vonatkozó pontjai alapján.

E Natura 2000 területen nem indokolt a szántóföldek fenntartása, így azok visszagyepesítését javasoljuk. E kis foltokat viszonylag jó állapotú gyepek veszik körül, így az onnan gyűjtött őshonos fajok magvaiból, terméseiből végzett magvetés a legeredményesebb visszagyepesítési módszer, viszont a szántók felhagyásával és spontán gyepesedéssel is sikeresen kialakítható a gyeptakaró. Utóbbi esetben gyomfajok megjelenése miatt évi minimum kétszeri kaszálás ajánlható.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A természetes élőhelyekkel érintkező területeken a pufferzóna kialakítása az élőhelyek védelme érdekében szükséges. A szántóterületeket övező természetes élőlényközösségek hosszú távú fennmaradása jelenleg veszélyeztetett, kizárólag a szántóföldi növénytermesztés felhagyásával és a terület visszagyepesítésével, élőhely-rekonstrukciójával lehetséges. A három kis, keskeny szántó parcella esetében, amelyek a kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület részei, az intenzív művelés zavarásának elkerülése miatt indokolt a visszagyepesítés.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: Beépített területek, telephelyek, roncsolt területek.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: U4 - Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók
- U10 - Tanyák, családi gazdaságok
- U11 - Út- és vasúthálózat

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatként a tanyák évi egyszeri kaszálással történő gyommentesítést, inváziós fajok visszaszorítását

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Gyeppek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs a kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatként a terület lakossági szeméttől mentes állapotban való fenntartását javasoljuk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Korábbi tanyák helyén lassan regenerálódó gyeppek, melyeket természetes élőhelyek öveznek. A későbbiekben magkészetként biztosíthatják regenerációjukat, viszont a – főként inváziós – gyomfajok csökkentésére kezdetben évente legalább egyszeri kaszálás szükséges, az erősen fertőzött foltok esetén pedig évente legalább háromszor indokolt a kezelés a továbbterjedés megakadályozása érdekében.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek előírászerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezetben belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési előírások között.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló a kijelölés alapjául nem szolgáló, de közösségi jelentőségű fajok érdekében javasolt fajvédelmi intézkedések.

A **mocsári teknős** (*Emys orbicularis*), **dunai tarajosgőte** (*Triturus dobrogicus*) és a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) védelme érdekében megfogalmazott intézkedések:

- Javasolt a terület állandó és időszakos vízü élőhelyeinek (csatornák, mocsarak, árkok, kubikgödrök) megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő vízelvezetések mellőzése. Indokolt a területen és környezetében a szántóterület kiterjedésének lehetőség szerinti csökkentése, illetve környezetkímélő szántóföldi gazdálkodás folytatása. Javasolt a csatornákat érintő vízügyi beavatkozások tér- és időbeli korlátozása (részleges növényzetirtás és kotrás, őszi időszakra koncentrált beavatkozások).
- A mocsári növényzettől sűrűn benőtt vizes élőhelyek egy részén indokolt a növényzet részleges visszaszorítása. Szintén indokolt lehet a feltöltődő vizes élőhelyek részleges kotrása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése.

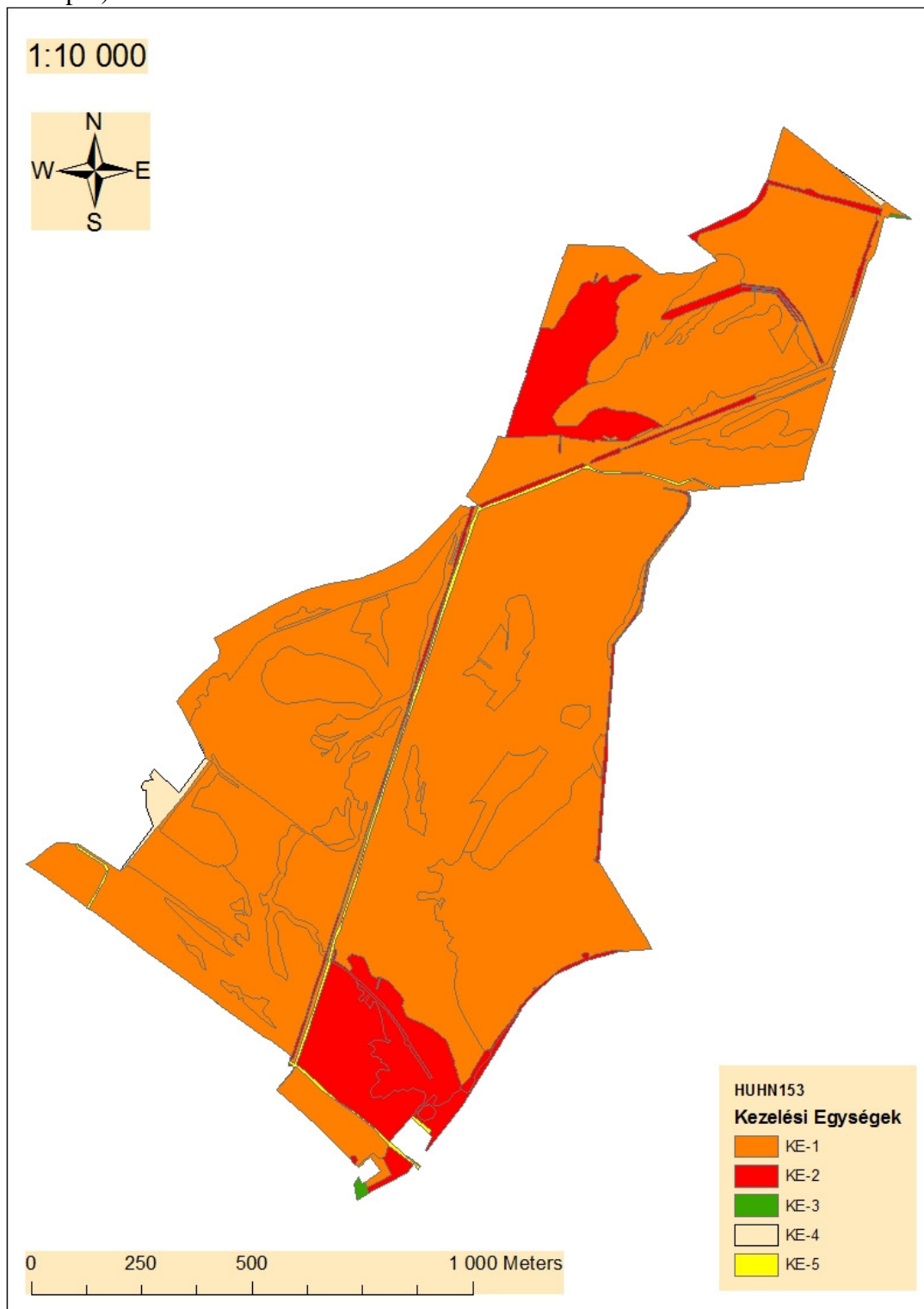
- A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) tojásrakó hely(ek) ismertté válása esetén a fészkek védelmét (szükség esetén) a szántóföldi gazdálkodás kismértékű térbeli korlátozásával, a kaszálás/legeltetés időbeli korlátozásával, illetve a predátorok elleni védelemmel javasolt előmozdítani.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A jelölő kételtű- és hüllőfajok monitorozását optimális esetben évente, minimálisan ötévente megismételt, standardizált mintavételezéssel indokolt elvégezni. A két kételtű faj esetén rendkívül nehéz a valós egyedszámot megbecsülni, az egyedszám több nagyságrendet elérő fluktuációja pedig az eredmények értékelhetőségét nehezíti. A javasolt mintavételi helyek legalább egy mocsárfolt és legalább egy kubikgödör. A dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) esetén palackcsapdázás, valamint transzekt mentén végzett peteszámlálás, a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetén akusztikus, valamint transzekt mentén végzett vizuális felmérés a javasolt módszer. A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) előfordulásáról szintén indokolt, rendszeres sáv menti vizuális mintavételezéssel információkat gyűjteni, legalább a Szederági-mellékcsatorna tervezési területet érintő szakaszán. A populációméret pontosabb megállapítására külön projektet javasolt megvalósítani: varsacsapdák alkalmazásával, jelölés-visszafogás módszerrel végzett állománybecsléssel. A tojásrakó hely(ek) felderítésével, a fészkek leszámolásával a szaporodóképes nőstények számára, a fészkepredáció mértékére és a szaporodási sikerre vonatkozó információkhoz juthatunk.

3.2.5. Melléklet

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2013-as állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Szelevényi Tó-köz (HUHN20153) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos vagy helyi jelentőségű védett természeti terület nem található.

Ezen túl a terület teljes egészében az országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezete is (ld. 1.6. fejezet).

A terület 64,8 %-a magántulajdon, 18,7 %-a mezőgazdasági termelészövetkezeti tulajdon, 13,1 %-a önkormányzati tulajdon, 2,3 %-a állami tulajdon valamint 1,1 %-a vízgazdálkodási társulat tulajdona. A magántulajdonú területek több tulajdonos között oszlanak meg. Ugyanakkor a nagyon sok tulajdonos által érintett osztatlan közös tulajdon a területen nem jellemző.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Szelevényi Tó-köz kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Szelevény település közigazgatási területét érintve az alábbi azonosítóval jelzett fizikai blokkokban található:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)
U3VW3-W-10	50,7	47,36
U5433-D-10	71,48	70,65
U5C93-U-10	45,34	42,99
UCNW3-Y-10	4,33	4,22
U6UP3-R-10	16,31	13,94

A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 95 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető. A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás

mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 77 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 85 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet)

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy nincsen hatályban szántó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési

feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Szelevényi Tó-köz fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Szelevényi Tó-köz Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet vonatkozó egyes jelenlegi szabályai felülvizsgálatával a kaszátlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhely-fejlesztési élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Szelevényi Tó-köz Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhelyé alakítását ösztönző eszközök (pl.: MTÉT rendszeren belül a szántóföldként hasznosítható területeken a *Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal* célprogram; a nedves, belvizes szántóterületeken a *Szántóföldi gazdálkodás gyepgazdálkodássá alakításának* célprogram ajánlható).

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldására megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat megvalósítása, illetve pályázat előkészítése. Az elsősorban pályázati forrásból (KEHOP, LIFE) finanszírozható projektek indítására vagy abban való részvételre nyílna lehetőség leginkább. A Pannon szikes sztyeppék élőhelytípus (1530*) kiemelt közösségi jelentőségű, ami a LIFE programban magasabb, 75%-os uniós társfinanszírozást tesz lehetővé.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv készítése során folyamatos kapcsolattartás történt a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzattal (Szelevény).
2. A kommunikációs időszakban cikk jelent meg a projekt **honlapján** (<http://natura2000.nimfea.hu/20153.htm>).
3. A terv egyeztetési fóruma előtt, telefonos és e-mailes **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzettek kivül a falugazdással, a gazdálkodókkal, a vadásztársasággal (Szelevény-Csépa Vadásztársaság), a vízügyi hatósággal (Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság), a zöldhatósággal (Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség) és a területileg illetékes nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) is. A terv egyeztetési változata e-maillen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után **kifüggesztették** a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv egyeztetési folyamata

1. **Fórum** (2014. augusztus 13. Szelevény, résztvevők száma: 7 fő): a terület nagysága és az érintett település és lakosság szám alapján egy fórum megtartása volt indokolt. Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javul a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot tükröz), de növekedik a terv helyi elfogadottsága is. A fórumra meghívást kaptak az érintett település (Szelevény) vezetői és a jelentősebb helyi gazdálkodók, a hivatalos szervek és kezelők részéről pedig a falugazdász, a vadásztársaság (Szelevény-Csépa Vadásztársaság), a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság és a Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség képviselői. A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végző változatába. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.

2. **Terepbejárás** (2014. augusztus 13. Szelevény, résztvevők száma: 2 fő): a falufórum után a kJTt természetvédelmi óre által vezetett a terepbejárásra volt lehetőség, amely során minden esetben személyesen meg lehetett tekinteni, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyv vezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt **honlapján**, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20153.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJTt kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Szelevényi Tó-köz Natura 2000 területtel érintett település (Szelevény) önkormányzatának képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 7),
3. a kJTt területén működő vadásztársaság (Szelevény-Csépa Vadásztársaság) képviselői,
4. falugazdász (Kurucz István),
5. Nemzeti Agrárkamara
6. Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság,
7. Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
8. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság,
9. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága,
10. Nemzeti Földalapkezelő Szervezet,
11. Petőfi Horgászegyesület – Szelevény.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A kezelő és hatósági szervezetek és magánszemélyek közül nem jelent meg mindenki az egyeztető fórumon, vagy nem nyilvánított véleményt. Az alábbi táblázatban összegyűjtött, beérkezett vélemények a terv végső változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett -e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Szelevény település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-

Helyi gazdálkodók (összesen 7-en)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	fórumon részt vettek	-	-
Vadásztársaság (Szelevény-Csépa Vadásztársaság)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Petőfi Horgászegyesület Szelevény	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Falugazdász (Kurucz István)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Nemzeti Agrár Kamara	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	fórumon részt vettek	-	-
Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	fórumon részt vettek	-	-
Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórum és terepbejárás (jegyzőkönyv)	igen	Általános javaslat: inváziós fajok irtásának szükséges sége.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A Szelevényi Tó-köz kjTT az Alföld közepén, a Hármas-Köröstől nyugatra helyezkedik el. Természetföldrajzilag a terület a Közép-Tisza-vidék déli részén, a Tiszazug kistájon található.

1.1.1. Éghajlati adottságok

A Szelevényi Tó-köz kjTT éghajlata a klasszikus Péczy-kategorizálás szerint a meleg-száraz kategóriába tartozik. Az évi *napfénytartam* 2020–2030 óra, ebből 800 feletti a nyári évnegyedben, és 190 körüli a télben várható.

A *hőmérsékleti* viszonyokat jellemzi a 10,3–10,5 °C körül várható évi középhőmérséklet, ez a vegetációs időszakban 17,5-17,6 °C. A napi középhőmérséklet április 1-2. és október 20-21. között haladja meg napi 10 °C-ot, a fagymentes időszak is nagyjából április 6-8. és október 25. közé tehető. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 34,0 °C, az évi abszolút minimumok átlaga -16,5 °C körül alakul.

Az átlagos évi *csapadék* 500-520 mm, ebből a vegetációs időszakban 300-310 mm esik, a területen éves viszonylatban vízhiány jellemző, ráadásul a csapadék eloszlása szeszélyes is. Az ariditási index 1,34-1,38 körüli. Az éves hóborítottság 30-32 nap.

Az uralkodó *szélirány* északi és északnyugati.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A tervezési terület a Közép-Tisza keleti oldalán elhelyezkedő 2-18-as azonosítójú Nagykunság vízgyűjtő gazdálkodási alegységen helyezkedik el. A terület a Tisza és a Hármas-Körös alkotta szegletben található és alapvetően vízhiányos.

A területen korábban rizstermesztés folyt, ezért sűrűn szabdalt öntöző csatornákkal, amelyek ma már inkább csak a gyepet szárítják. A Tó-köz a Hármas-Körös északi, mentett oldali árterében helyezkedik el, északról Szeder-ági-csatorna és nyugatról a Tó-közei-csatorna érinti a területet.

1.1.3. Talajtani adottságok

A tervezési terület talajképző kőzeteit a Duna hordalékanyagai alkotják. Áthalmozott homok és infúziós lösz alkotta talajtípusokból épül fel: alföldi mészlepedékes csernozjom, réti csernozjom, mélyben sós réti csernozjom. Legelőként leginkább a sztyeppesedő réti szolonyec és a szolonyeces réti talajok hasznosulnak.

1.2. Természeti adottságok

A terület döntő többségét a mentett oldalra került ártéri öblözetekben kialakult sziki rétek (45 %) és az övzátonyok roncsain igen jellemző ürmös puszták (38%) alkotják. Jellemző fajaik: réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*), sziki csenkesz (*Festuca pseudovina*), pusztai cickafark (*Achillea setacea*), magyar sóvirág (*Limonium gmelinii*), sziki mézpzásit (*Puccinellia limosa*), sziki káka (*Bolboschoenus maritimus*). Folyóhátak, löszmaradvány-felszínnek oldalainak, ösmedrek meredek mederfalainak nem felszántott részéhez, illetve az árvízvédelmi töltéshez kötődő löszsziepprétek is előfordulnak, jellegtelenedésük, gyomosodásuk, cserjésedésük is erősen jellemző. Jellemző fajok: barázdált csenkesz (*Festuca rupicola*), sziki csenkesz (*Festuca pseudovina*), tejoltó galaj (*Galium verum*), ligeti zsálya (*Salvia nemorosa*), tövises iglice (*Ononis spinosa*). A terület jelentős védett fajai közé sorolható a bunkós hagyma (*Allium sphaerocephalon*), a buglyos boglárka (*Ranunculus polyphyllus*), a seprőparéj (*Bassia sedoides*) és a macskahere (*Phlomis tuberosa*). Az erősen degradált, jellegtelen félszáraz gyepeken a bolygatást jelző magaskórós fajok, mint a foltos bürök (*Conium maculatum*), pókhálós bojtörján (*Arctium tomentosum*), csattanó maszlag (*Datura stramonium*) populációjára akadhatunk. A terület határának jelentős részén fasorokat, mezővédő erdősávokat találunk kocsányos tölgygel (*Quercus robur*), fehér nyárral (*Populus alba*), melyek állományába tájidegen – köztük néhány inváziós – fa- és cserjefajok, mint a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), kanadai nyár (*Populus x euramericana*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) vegyülnek. Az árkok, korábbi vízfolyások mentén, kubikgödörökben homogén nádasokat találunk, de ezek területi részesedése elenyésző a területen.

Zoológiai értékeit tekintve az itt költő madarak közül érdemes kiemelni az időnként előforduló túzokot (*Otis tarda*) és a kis örgébicset (*Lanius minor*) és a parlagi pityert (*Anthus campestris*). Gyakran lehet találkozni a fokozottan védett fehér gólya (*Ciconia ciconia*) és a védett egerészölyv (*Buteo buteo*), a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) vadászó példányaival. A terület több pontján is előkerült kételtűfaj a közösségi szempontból kiemelt jelentőségű dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) és vöröshasú unka (*Bombina bombina*). A hullófajok közül megtalálható a közösségi szempontból kiemelt jelentőségű mocsári teknős (*Emys orbicularis*).

A lepkék (Hymenoptera) közül tarkalepkefélék (Nymphalidae) változatos családjából a területről reprezentativitása miatt a védett zöldes gyöngyházlepke (*Argynnis pandora*) és a kis fehérsávospapírpóka (*Neptis sappho*) említhető meg. A fogólábúak (Mantodea) közül az imádkozó sáska (*Mantis religiosa*), az egyenesszárnyúak (Orthoptera) egyébként hatalmas denzitású fauna fajai közül tipikusan előfordul a sisakos sáska (*Acrida hungarica*). A pókok (Araneae) közül a szikes vidékekre jellemző szongáriai cselőpók (*Lycosa singoriensis*) említhető meg. A futóbogárfélék (Carabidae) közül a védett mezei futrinka (*Carabus granulatus*), a parlagi homokfutrinka (*Cylindera germanica*), az aranypettyes bábrabló (*Calosoma auropunctatum*) és nedves területeken a díszes büzfutó (*Chlaenius festivus*) jellemző.

A Szelevényi Tó-Köz élőhelytípusai

Élőhelytípus neve	Élőhelytípus kódja	Területe (ha)	Területi részesedése (%)	Natura 2000 élőhely típusa
Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	B1a	4,88	2,94	
Nem zsombékoló magassásrétek	B5	0,01	0,02	
Zsiókás, kötő kákás és	B6	0,88	0,53	

Élőhelytípus neve	Élőhelytípus kódja	Területe (ha)	Területi részesedése (%)	Natura 2000 élőhely típusa
Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	B1a	4,88	2,94	
Nem zsombékoló magassárrétek	B5	0,01	0,02	
nádas szikes vizű mocsarak				
Mocsárrétek	D34	3,33	2,01	6440
Ürmöspuszták	F1a	64,37	38,74	1530
Cickóros puszták	F1b	0,14	0,08	1530
Szikes rétek	F2	76,08	45,82	1530 (részben 6250)
Üde mézpázsitos szikfokok	F4	0,17	0,10	1530
Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	H5a	11,87	7,15	6250
Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	OC	0,13	0,08	
Magaskórós ruderális gyomnövényzet	OF	0,04	0,02	
Galagonyás-kökényesborókás száraz cserjések	P2b	0,01	0,008	
Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	RA	0,46	0,27	
Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok	S7	0,64	0,39	
Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák	T1	0,91	0,54	
Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók	U4	0,01	0,007	
Tanyák, családi gazdaságok	U10	0,04	0,02	
Út- és vasúthálózat	U11	1,33	0,80	
Összesen		100,00	166,04	

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
1530*	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	A
6250*	Síksági pannon löszgyepek	Javasolt: D
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	Javasolt: D

* kiemelt jelentőségű élőhelytípus

Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Élőhely kódja:	1530*
Élőhely előfordulásai a területen:	Ld. térkép – 3. Térképek fejezet 3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok térképe
Élőhely területi aránya:	85,9%
Élőhely kiterjedése a területen:	142, 62 ha A Natura 2000 adatlapon 165 ha szerepel. Az eltérés a megelőző felmérésekhez képest pontosabb jelenlegi (2013) térképezésnek tudható be.
Élőhely jellemzése:	Löszmaradvány-felszínbe ékelődő ősmedrekben, illetve a mentett oldalra került ártéri öblözetekben kialakult szikes rétek (F2) mellett a mélyebb fekvésű részeken szikes mocsár (B6) is előfordulnak. Az övzátonyok roncsain igen jellemzőek az ürmöspuszták (F1a), amelyekbe elszórtan vakszikek (F5) és mézpázsitos szikfokok (F4) ékelődnek, amelyek a legeltetés hatására alakultak ki. Az ürmöspuszták kilúgozódását jelző cickórós puszták (F1b) is jelen vannak. Jellemző fajok: réti ecsetpázsit (<i>Alopecurus pratensis</i>), sziki csenkesz (<i>Festuca pseudovina</i>), pusztai cickafark (<i>Achillea setacea</i>), magyar sóvirág (<i>Limonium gmelinii</i>), sziki mézpázsit (<i>Puccinellia limosa</i>), sziki káka (<i>Bolboschoenus maritimus</i>)
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	5
Élőhely veszélyeztetettsége:	A terület szikes jellegének kialakulását a korábbi rizsföldi használat is előidézhette, ugyanis a rizstermesztéssel a szántás során a sós altalaj a felszínre került. A rizs-öntözőcsatornák ma is tájsebként hálózják be a területet. Ezen öntözőcsatornák, illetve a megépített belvízelvezető csatornák és a klimatikus vízhiány a talajvízszint-süllyedéséhez vezet, ami a jövőben kilúgozódásukat segítheti elő, ami egyelőre még nem történt meg. miatt kilúgozódás által veszélyeztetettek. Különösen a felszín közeli sófelhalmozódást, felszín közeli talajvízszintet kedvelő vakszikek, mézpázsitos szikfokok, ürmöspuszták vannak veszélyben. A kilúgozódási folyamat – a csapadék várható csökkenése, egyenlőtlen eloszlása miatt – a talajvízszint további csökkenését feltételezve a klímaváltozás hatására továbbfolyhat. Szántás, esetleges erdőtelepítés, taposás, a kezelés hiánya, a tápanyagok felhalmozódása is veszélyezteti őket, de a kilúgozódással cserjésedésük és a fásszárú özöngyomok terjeszkedése is

	felléphet.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • Gyepterület átalakítása szántóvá • Kaszálás felhagyása/hiánya • Alullegettetés • Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata • Ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak • Szennyvíz beszivárgása a talajvízbe • Mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés • Idegenhonos inváziós fajok jelenléte • Problémát jelentő őshonos fajok • Sótartalom emberi hatásra történő megváltoztatása miatt bekövetkező vízminőség-változás • Tipikus élőhelyi adottságok csökkenése vagy megszűnése <p>Továbbá jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erdőtelepítés • Élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra • Aszály és csapadékmennyiség csökkenés

Síksági pannon löszgyepek

Élőhely kódja:	6250*
Élőhely előfordulásai a területen:	Ld. térkép – 3. Térképek fejezet 3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok térképe
Élőhely területi aránya:	7.14 %
Élőhely kiterjedése a területen:	11, 87 ha
Élőhely jellemzése:	Folyóhátak, löszmaradvány-felszínek oldalainak, ősmédek meredek mederfalainak nem felszántott részéhez, illetve az árvízvédelmi töltéshez kötődő löszszipprétek (H5a), amelyek a környező táj intenzív használata (beszántás, mezőgazdasági vegyszerhasználat, mezőgazdasági és lakossági tápanyagterhelés) miatt erősen jellegtelenedtek, fragmentálódtak. Jellegtelenedésük, gyomosodásuk, cserjésedésük is jellemző. Jellemző fajok: barázdált csenkesz (<i>Festuca rupicola</i>), sziki csenkesz (<i>Festuca pseudovina</i>), tejoltó galaj (<i>Galium verum</i>), ligeti zsálya (<i>Salvia nemorosa</i>), tövises iglice (<i>Ononis spinosa</i>).
Élőhely természetességi -	4r3

degradáltsági értékelése:	
Élőhely veszélyeztetettsége:	A környező táj intenzív használata (beszántás, mezőgazdasági vegyszerhasználat, mezőgazdasági és lakossági tápanyagterhelés) miatt erősen jellegtelenedtek, fragmentálódtak, erős szerves anyagfelhalmozódás jellemzi talajaikat. Cserjésedésük is helyenként jellemző már, s az özöngyomok – főleg keskenylevelű ezüstfa (<i>Eleagnus angustifolia</i>) – is jelen vannak. Ezen kívül az erdőtelepítés, taposás is probléma lehet. A klímaváltozás által kevésbé veszélyeztetett élőhelyek, de fajkészletük átalakulhat.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • Gyepterület átalakítása szántóvá • Kaszálás felhagyása/hiánya • Alullegeltetés • Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata • Ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak • Szennyvíz beszivárgása a talajvízbe • Mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés • Idegenhonos inváziós fajok jelenléte • Problémát jelentő őshonos fajok • Sótartalom emberi hatásra történő megváltoztatása miatt bekövetkező vízminőség-változás • Tipikus élőhelyi adottságok csökkenése vagy megszűnése <p>Továbbá jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erdőtelepítés • Élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra • Aszály és csapadékmennyiség csökkenés

***Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétei**

Élőhely kódja:	6440
Élőhely előfordulásai a területen:	Ld. térkép – 3. Térképek fejezet 3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok térképe
Élőhely területi aránya:	2.01%
Élőhely kiterjedése a területen:	3,34 ha
Élőhely jellemzése:	Szikesedő, de még mocsárrét (D34) jellegű degradálódó, korábban szántott, gáthoz közel elhelyezkedő állományok mentett oldalra került alacsony ártéren és árvízvédelmi töltésen. Jellemző fajok: réti ecsetpázsit

	(<i>Alopecurus pratensis</i>), réti peremizs (<i>Inula britannica</i>), Réti füzény (<i>Lythrum salicaria</i>), közönséges tarackbúza (<i>Agropyron repens</i>).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	4
Élőhely veszélyeztetettség:	A csatornák megépítése, az árvizek elmaradása és a klimatikus vízhiány okozta talajvízszint-süllyedés miatt kiszáradásuk igen jellemző, ami fajkészletük csökkenéséhez, jellegtelenedéséhez vezetett. Szántás, erdőtelepítés, taposás, a kezelés hiánya, a tápanyagok felhalmozódása (kezelés hiánya miatt, illetve a környező mezőgazdasági tájból, településekről származó szennyezések miatt) is veszélyeztethetik őket, ami gyomosodásuknak is oka. A rendszeres előtérés hiánya miatt a párologtató vízgazdálkodás erősödésével szikesedési folyamatok váltak jellemzővé. Elszigetelt, ártéri állományoktól távol elhelyezkedő fragmentumok. Cserjésedésük, az özöngyomok terjeszkedése még nem számottevő, de ez is veszélyezteti őket. A mocsárrétek a klímaváltozás várható hatásai által veszélyeztetettek, fajkészletük további szelekciója, sztyeppesedésük, szikesedésük várható, így rétsztyepp jellegű állományokká, szikes rétekké alakulhatnak.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • Gyepterület átalakítása szántóvá • Kaszálás felhagyása/hiánya • Alullegeltetés • Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata • Ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak • Szennyvíz beszivárgása a talajvízbe • Mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés • Idegenhonos inváziós fajok jelenléte • Problémát jelentő őshonos fajok • Sótartalom emberi hatásra történő megváltoztatása miatt bekövetkező vízminőség-változás • Tipikus élőhelyi adottságok csökkenése vagy megszűnése <p>Továbbá jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erdőtelepítés • Élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra • Aszály és csapadékmennyiség csökkenés

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

A területen nem fordulnak elő közösségi jelentőségű növényfajok.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Állomány (A-D)
II.	dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>)	újonnan javasolt: D
II.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	újonnan javasolt: D
II.	mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	újonnan javasolt: D

Dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a terület időszakos vizű mocsaraiból, árkaiból, kubikgödreiből került elő. 2013-ban, szaporodási időben 4 lelőhelyen sikerült kimutatni jelenlétét.
Állománynagyság (jelöléskor):	Jelenleg nem szerepel a Natura 2000 adatlapon.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az alkalmazott módszer (petekeresés) közvetlen állománybecslést nem tesz lehetővé, a megtalált mintegy 660 pete (4 különböző szaporodóhelyen) elvileg akár néhány, vagy néhány tucat nőstény példánytól is származhat. Az élőhelyek kiterjedését, állapotát figyelembe vevő szakértői becsléssel néhány száz kifejlett példányból álló állománya élhet a területen.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány változásának tendenciáiról nincsenek információk.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége közepes a területen. Jelenleg csak kis egyedszámú állomány jelenléte bizonyos, élőhelyei is sérülékenyek. Kis mobilitású faj, ezért a gyors élőhelyi változásokra kedvezőtlenül reagál.
Veszélyeztető tényezők:	A szaporodóhelyek csapadékhiány miatti korai kiszáradása, feltöltődése, szukcessziós változásai, valamint a szárazföldi élőhelyek degradációja, a szántóföldi művelés nagy arányú jelenléte a táji környezetben, a természetszerű élőhely foltok viszonylagos elszigetelt jellege.

Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a terület időszakos vizű élőhelyein általánosan

	elterjedt, de előkerült szaporodási időben állandó vizű csatornáknak is. 2013-ban, szaporodási időben 9 lelőhelyen sikerült kimutatni jelenlétét.
Állománymagyság (jelölés):	Jelenleg nem szerepel a Natura 2000 adatlapon.
Állománymagyság (tervkészítés):	Az alkalmazott akusztikus és vizuális felmérési módszerekkel 2013-ban, szaporodási időben mintegy 1350 adult és immatur példány jelenlétét sikerült megbecsülni, összesen 9 lelőhelyen. Az élőhelyek kiterjedését, állapotát figyelembe vevő szakértői becsléssel több ezer kifejlett példányból álló állománya élhet a területen.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány változásának tendenciáiról nincsenek információk.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége kicsi a területen. Jelenleg még erős állománya van jelen, de élőhelyei sérülékenyek. Közepes mobilitású, szélsőséges időjárási helyzeteket jól elviselő faj. A gyors élőhelyi változásokra viszonylag gyorsan képes reagálni.
Veszélyeztető tényezők:	A vízi élőhelyek csapadékhiány miatti korai kiszáradása, vízügyi beavatkozások, a telelőhelyek degradációja, a szántóföldi művelés nagy arányú jelenléte a táji környezetben, a természet szerű élőhely foltok viszonylagos elszigetelt jellege.

Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	2013-ban a Szederági-mellékcsatorna tervezési terület határán futó szakaszán, valamint a tervezési területhez közeli Tóközei-főcsatorna szakaszon sikerült kimutatni a faj jelenlétét. A tervezési területen belül további, stabil állomány fenntartására alkalmas élőhelyet nem találtunk, az időszakos mocsarak időszakos megtelepedését biztosítják. Tojásrakó helynek alkalmas magas térszínek a tervezési területet körülvevő szántókon vannak.
Állománymagyság (jelölés):	Jelenleg nem szerepel a Natura 2000 adatlapon.
Állománymagyság (tervkészítés):	2013-ban a Szederági-mellékcsatorna tervezési terület határán futó szakaszán 2 adult példányt, a tervezési területhez közeli Tóközei-főcsatorna szakaszon 7 adult példányt sikerült kimutatni. A tervezési területen az

	érintett (az eddigi megfigyelések alapján valószínűleg több tucat példányból álló) állomány kis részállománya van jelen, amelyet 5-10 egyedre becsülhetünk.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány változásának tendenciáiról nincsenek információk.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettségét közepesnek értékelhetjük a tervezési területen. Jelenleg még viszonylag erős állománya van jelen a területtel szomszédos és a területet érintő csatornáknál. A tervezési területen élő részállomány védelmi helyzete a teljes állományétól függ, ami sebezhetővé teszi. A potenciális tojásrakó helyeit adó magasabb térszíneken zömében szántóföldi művelés folyik, ami szintén kedvezőtlen adottság.
Veszélyeztető tényezők:	A vízi és szárazföldi élőhelyek degradációja, elsősorban a vízügyi munkálatok, kisebb mértékben a szennyezések, eutrofizáció, a szántóföldi művelés nagy arányú jelenléte a táji környezetben. Szaporodási sikerét a tojáspredátorok (elsősorban a róka) nagy mértékben ronthatják.

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség
bunkós hagyma	<i>Allium sphaerocephalon</i>	V	nyílt száraz gyepek növénye, több ezres állomány van a területen
macskahere	<i>Phlomis tuberosa</i>	V	száraz tölgyesek, cserjések, sztyepprétek növénye

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználatot a CORINE felszínborítási adatbázis (1.3.1.1. táblázat) és a helyrajzi számok (1.3.1.2. táblázat) alapján egyaránt jellemeztük.

1.3.1.1. táblázat: Főbb területhasználati ágak aránya CORINE alapján

Területhasználati formák	Területi érintettség (%)
Mocsár és láprétek, mezofil gyepek	100,00
Összesen	100,00

1.3.1.2. táblázat: Főbb művelési ágak aránya földhivatali nyilvántartás alapján

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
legelő	126,44	76,15
szántó	21,05	12,68
művelésből kivett	18,20	10,96

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
egyéb	0,22	0,37
Összesen	181,16	100

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

A tervezési területet érintően nincs olyan földrészlet, amely a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van.

A kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület 34 helyrajzi számot érint, szektoronként a tulajdonviszonyokat a következő arány jellemzi:

Tulajdonos	Terület arány (%)
magántulajdon	64,8
mezőgazdasági termelő szövetkezet	18,7
önkormányzatok	13,1
állami tulajdon	2,3
vízgazdálkodási társulat	1,1

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

A területen mai napig meghatározó jelentőségű tevékenység a mezőgazdaság, amelynek foglalkoztatási potenciálja jelentős. A Szelevényi Tó-Köz Natura 2000 területen kevésbé jellemző (10% körül) a szántóföldi művelés, 75% feletti arányban a gyepgazdálkodás az uralkodó. Kívánatos a legeltetés állattartás (lehetőség szerint őshonos állatfajtákkal történő), meghonosításának nem pusztán természetvédelmi kezelési vonatkozásai vannak, hanem annak élőkommunikáció igénye miatt foglalkoztatási hatásai is. Ennek okán a hagyományos mezőgazdasági termelési tevékenységek a térségben javíthatják az öko- és agroturisztikai potenciált is. A pannon-szikes gyep élőhelyi jelleg mellett lehetőséget teremtene a madárfajok érdekében végzett természetvédelmi beavatkozásokra és bemutatásra is. A területen előforduló kis kiterjedésű, nem erőtervezett facsoportok (összesen 1,11 ha) is előfordulnak. Ezek javarésze nem őshonos fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) és zöld juhar (*Acer negundo*). Valamint kisebb részben a tájhonos szürkenyár (*Populus canescens*) és fehér fűz (*Salix alba*) is megtalálható.

1.3.3.2. Erdészet

A területen erdőtervezett erdő nem található.

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A terület a I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadas vadgazdálkodási körzethez tartozik, ahol a vadgazdálkodást a Cserkeszölő és vidéke Vadásztársaság (Kódszám: 16-755010, cím: 5465 Cserkeszölő Alkotmány út 10.) látja el.

A terület tipikus alföldi apróvadas terület, jellemző apróvadja a fácán és a vaddkacsa. A területen nagyvad nem fordul elő. A vadállományt jelentősen befolyásoló tényező nincs, esetlegesen a nagyon szélsőséges időjárás akadályozhatja a költést.

A területen a vadászati létesítmények (etetők, szórók, magaslesek) nem találhatók meg, így a jelölés alapjául szolgáló élőhelyeket és fajokat alapvetően nem veszélyeztetik. Természetvédelmi és gazdálkodási szempontból a vadállomány nem okoz kárt.

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:

- I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadás vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014. február 28-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár).
- Cserkeszőlő és vidéke Vadásztársaság (Kódszám: 16-755010) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A terület vízgazdálkodására a Nagykunság-alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve irányadó. A terv által megjelölt célkitűzések összhangban vannak a fenntartási tervben megjelölt Natura 2000 célkitűzésekkel és javaslatokkal.

A területen a Mezőtúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat kezelésében lévő két jelentősebb csatorna (Tó-közei-csatorna és Szeder-ági-csatorna) hatása – a felszíni vizek elvezetésével a talajvízszint mélyebbre kerülése, az élőhelyek szárazodása és átalakulása – érvényesül.

1.3.3.5. Turizmus

A területen az intenzív turizmus nem jellemző, alkalmi látogatók azonban előfordulhatnak.

1.3.3.6. Ipar

Ipari fejlesztés nem tervezett, intenzív területhasználat nem fenyegeti.

1.3.3.7. Infrastruktúra

A területet a jelentősebb közlekedési útvonal nem érinti.

1.3.3.8. Egyéb

A területen területfelhasználási változtatási szándék, terv jelenleg nem ismert.

2. Felhasznált irodalom

BÖLÖNI J., MOLNÁR ZS., KUN A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót, pp. 439.

DÖVÉNYI Z. (szerk.) 2011: Magyarország kistájainak katasztere. Második, átdolgozott és bővített kiadás – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.

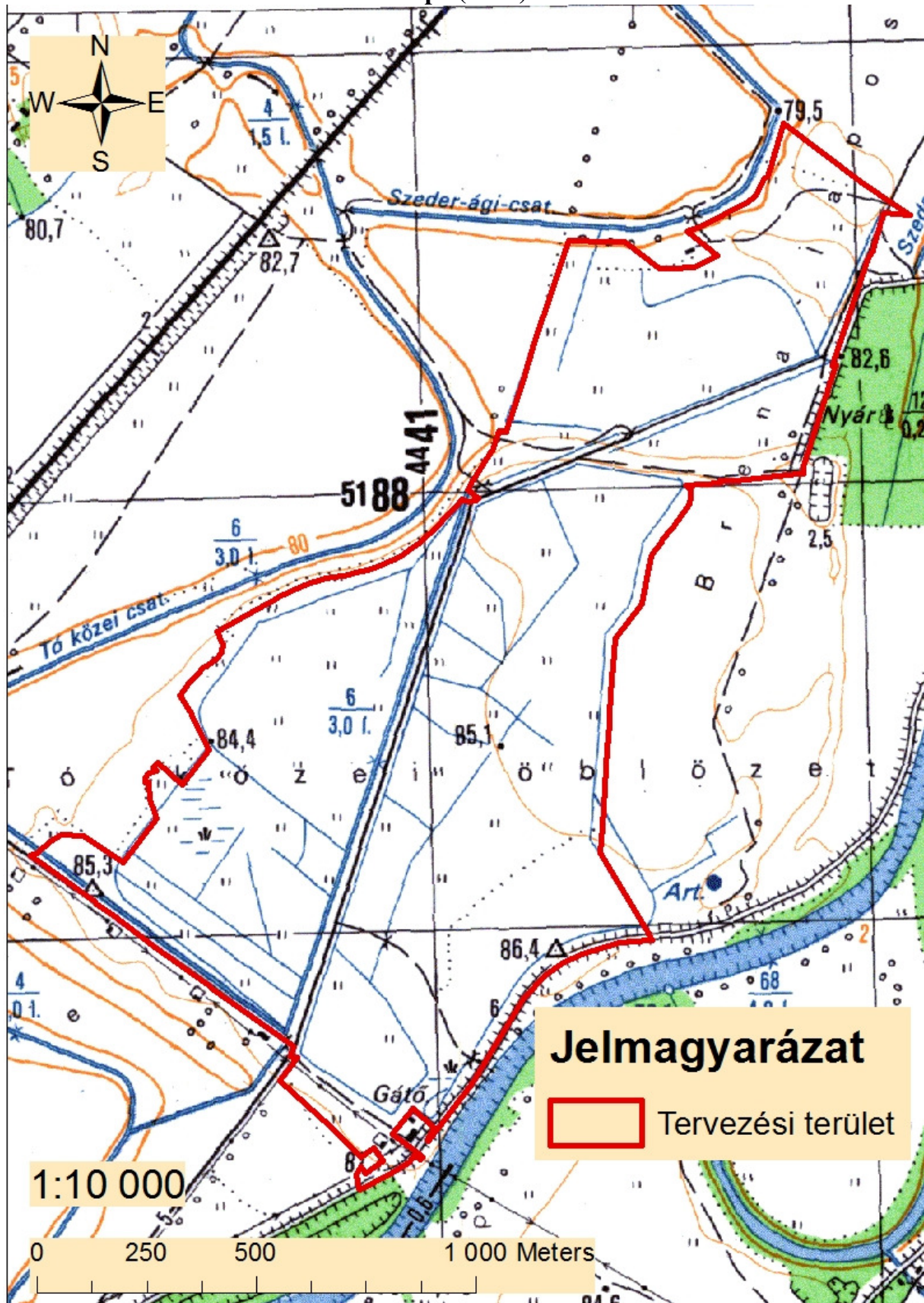
HARASZTHY L. (szerk) 2014: Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon – Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár.

SALLAI R. B. (szerk) 2014: Veszélyeztetett Natura 2000-es fajok egyesületi fajvédelmi terve – Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Be-Natur SEE, 231 pp.

VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM (szerk.) (2013): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez, Budapest, pp. 36.

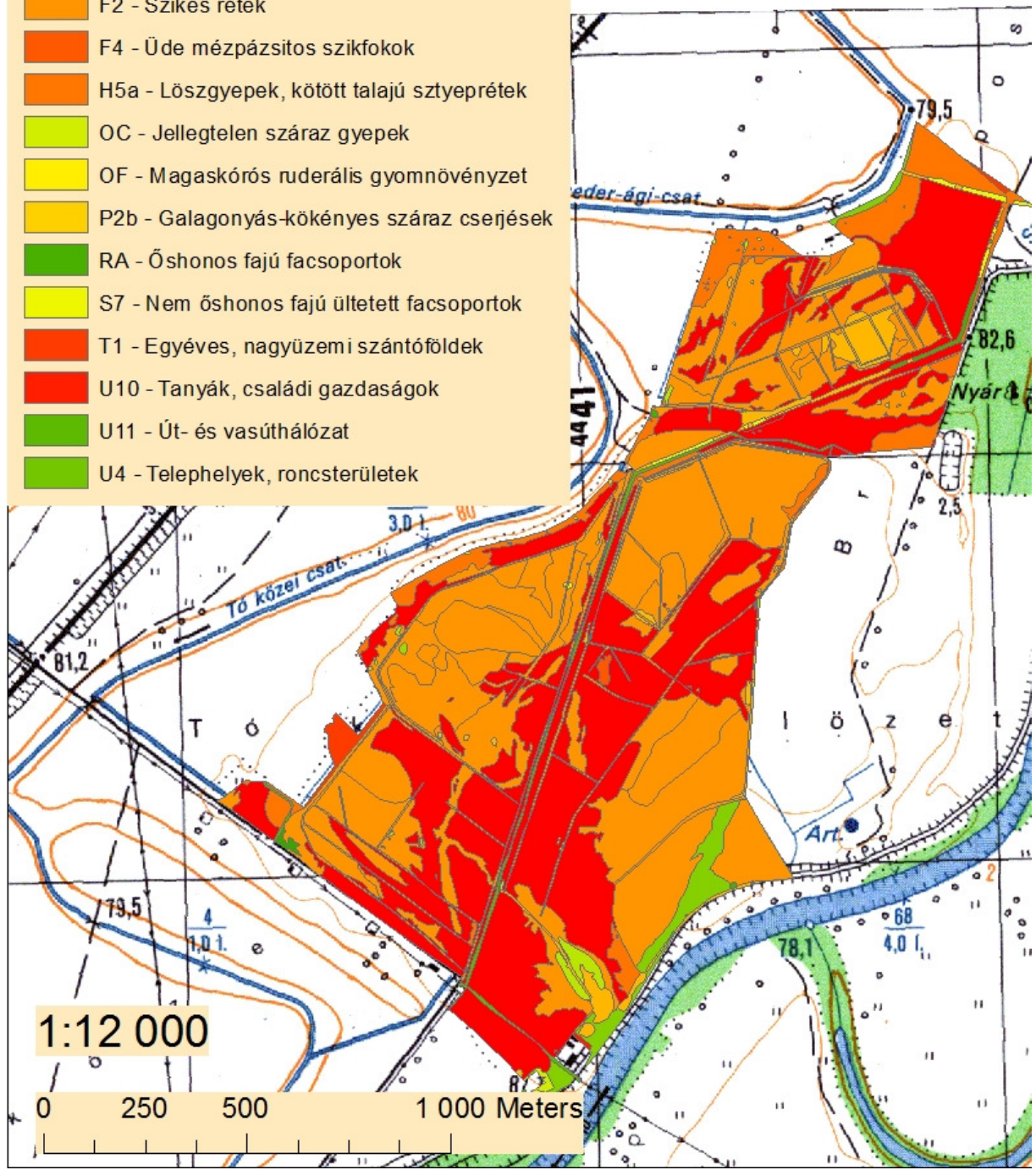
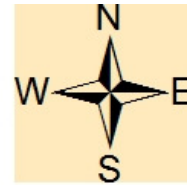
3. Térképek

3.1. A tervezési terület áttekintő térképe (2013)

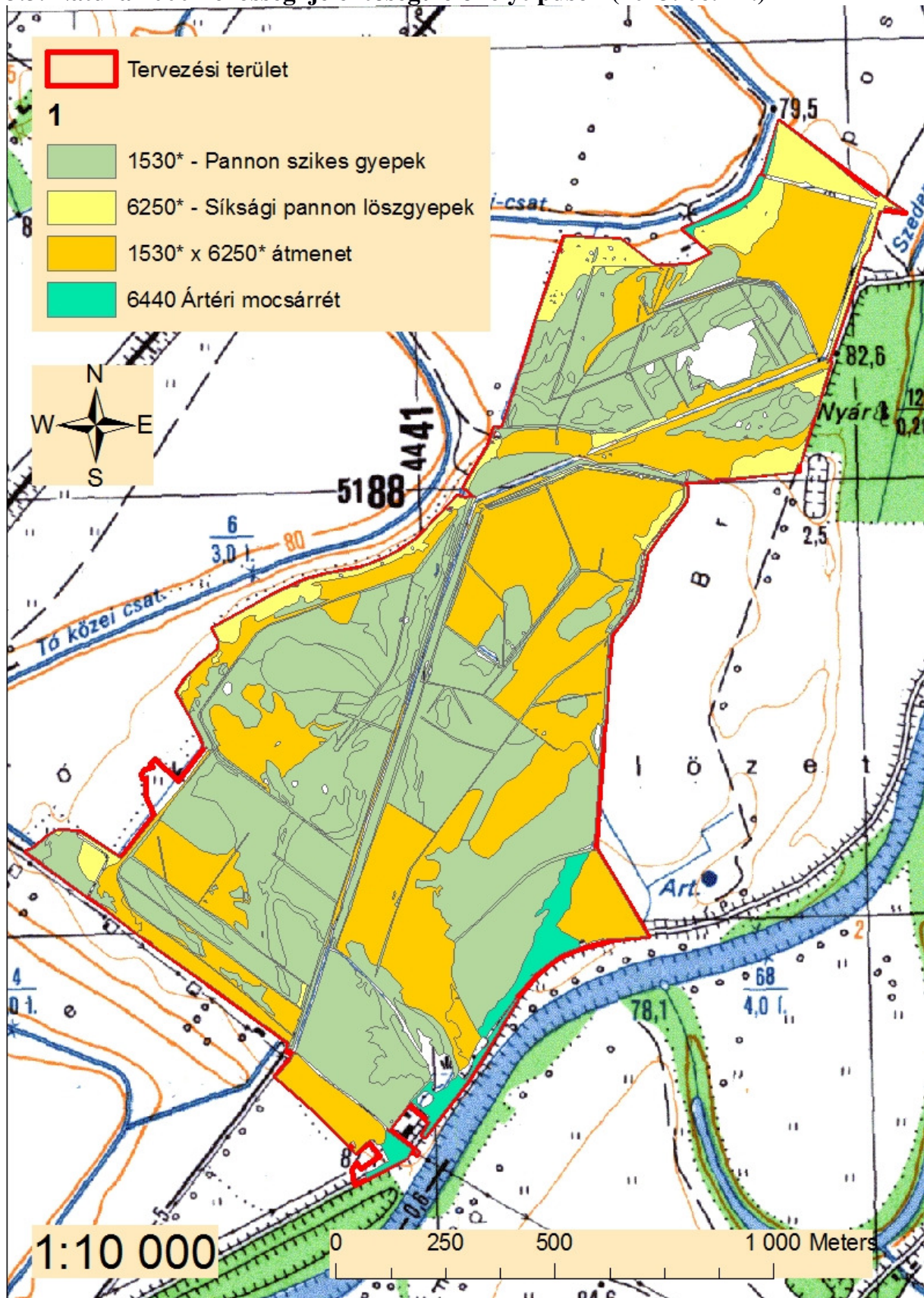

3.2. Domináns élőhelytípusok (2013. 06. 27.)

- B1a - Nem tőzegképző nádasok
- B5 - Nem zsombékoló magassásrétek
- B6 - Zsiókás és nádas szikes vizű mocsarak
- D34 - Mocsárrétek
- F1a - Ürmöspuszták
- F1b - Cickórós puszták
- F2 - Szikes rétek
- F4 - Üde mézpzásitos szikfokok
- H5a - Lössgyepek, kötött talajú sztyeprétek
- OC - Jellegtelen száraz gyepek
- OF - Magaskórós ruderalis gyomnövényzet
- P2b - Galagonyás-kökényes száraz cserjések
- RA - Őshonos fajú facsoportok
- S7 - Nem őshonos fajú ültetett facsoportok
- T1 - Egyéves, nagyüzemi szántóföldek
- U10 - Tanyák, családi gazdaságok
- U11 - Út- és vasúthálózat
- U4 - Telephelyek, roncsterületek

3.3. Natura 2000 közösségi jelentőségű élőhelytípusok (2013. 06. 27.)

3.4. Natura 2000 közösségi jelentőségű fajok előfordulása (2013. 04. 18.)

